

Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů

(Danuše Matýsková)

Bc. Andrea Štefková

Článek :

- se věnuje oblasti týkající se spolupráce rodiny a školy. Řeší otázky pohledu na ni a to jak ze strany rodičů tak učitelů.
- informuje o výsledcích šetření na dvou typech škol a to běžný typ školy a typ školy pracující podle programu „Začít spolu“

Obecná východiska:

- Významný podíl na efektivitě učebního procesu, na spokojenosti žáků, učitelů i rodičů a na školním klimatu má právě **SPOLUPRÁCE** rodiny a školy.
- Je dokázáno, že lépe a trvaleji se něco nového naučíme v atmosféře klidu a pohody.
- Snaha o otevřenou komunikaci a pozitivní vzájemné vztahy jsou znakem dobré školy

Problematické situace

- Rodiče snižují význam učení nebo kritizují školu a učitele i bez osobního kontaktu
- Škola a učitelé mají vůči rodičům rezervovaný přístup, nemají zájem na spolupráci nebo je spolupráce čistě formální

Něco z historie

- Před r. 1990 byla spolupráce školy a rodiny založena na autoritativním, mocenském a „nepartnerském“ přístupu (výjimky existovaly)
- Celkový trend vycházel z principu:
učitel = odborník versus rodič = laik.
- Od počátku 90.let 20.stol. se realita vztahů škola-rodina proměňuje

- Řada škol si začala být vědoma důležitosti spolupráce rodiny a školy (první výzkumy z pol.90.let) i přes trvalé překážky, nedůvěru, nevhodné komunikace a malý respekt.
- Jiné školy zůstaly u dříve obvyklé nadřazenosti, jiné se pokusily o minimální kontakt s rodiči.
- Problémy se objevily hlavně při řešení konkrétních problémů.
- Školy začaly hledat nové formy spolupráce často nahodilými a intuitivními metodami.
- Často se ale nechaly inspirovat jinými druhy škol (i zahraničních) a novými metodickými postupy a přístupy. (např. systémový přístup Začít spolu, Zdravá škola apod.)

Výzkumné šetření z období 2002 - 2003

- Bylo provedeno studenty kombinovaného studia Učitelství 1. Stupně ZŠ.
- Bylo zaměřeno na zjištění pohledů na vzájemnou spolupráci rodičů a učitelů.
- Cíl: porovnání pohledů a zjištění vhodných přístupů vedoucí ke zlepšení vzájemné spolupráce rodiny a školy.

Šetření na dvou typech škol:

Tradiční ZŠ:

- v oblasti vzájemné spolupráce uplatňuje převážně standardní způsoby (dále označováno jen jako ZŠ)

ZŠ pracující podle programu „Začít spolu“:

- preferují partnerské, aktivní a „méně tradiční“ způsoby spolupráce s rodiči (dále jen ZaS)

- Metodou pro získání údajů od rodičů i učitelů byl dotazník
- Počet respondentů – v každém typu škol bylo 50 (celkem rodičů 100)
- Počet učitelů tradiční ZŠ bylo 50
- Počet učitelů škol programu ZaS 10 (jednalo se o učitele 1. Stupně na dvou školách pracující podle programu ZaS)

Základní principy ZŠ a ZaS v oblasti spolupráce s rodiči:

	ZŠ	ZaS
schůzky	Výhradně s rodiči	Za účasti dítěte
Přítomnost rodičů ve vyučování	Ve „dnech otevřených dveří“	Kdykoliv má rodič zájem
Oslovování učitele	Vykání	Pokud rodiče souhlasí, tykání
Poznání rodinného prostředí dítěte	Z vyprávění dětí či sdělení rodičů	Při návštěvě rodiny
Mimoškolní akce s rodiči	Velmi omezené, většinou školní výlet (rodič jako pomocník)	Pravidelné, plánované, organizované i samotnými rodiči
Znalost rodičů navzájem	Jen sporadicky	Dobrá, mj. z přípravy akcí pro děti a účasti na nich

Představy rodičů o formě třídních schůzek:

Třídní schůzky	ZŠ	ZaS
a) Pouze s rodiči	29	10
b) Společně s rodiči a dítětem	12	39
c) Nemám vyhraněný názor	8	1
d) Mám jiný názor	1	0

Realizace návštěv v rodině – sdělení učitelů:

Návštěvy v rodině	ZŠ	ZaS
a) Ano, pravidelně	0	5
b) občas	6	5
c) ne	44	0

Mají rodiče možnost podívat se do vyučování?

	Rodiče ZŠ	Rodiče ZaS	Učitelé ZŠ	Učitelé ZaS
a) ano, kdykoliv	2	50	10	10
b) ano, ve dnech „otevřených dveří“	26	0	36	0
c) ne	6	0	0	0
d) nevím	16	0	0	0
e) Jiná možnost	0	0	4	0

Reálné využití možnosti rodičů podívat se do vyučování – sdělení rodičů:

	ZŠ	ZaS
a) Nevyužil jsem, nemám zájem	9	0
b) Nevyužil jsem, z nedostatku času	20	6
c) Nevyužil jsem, z jiného důvodu	18	4
d) Využil jsem, jednou	3	10
e) Využil jsem, několikrát	0	30

Reálné využití možnosti rodičů podívat se do vyučování – sdělení učitelů:

	ZŠ	ZaS
a) Využívají všichni rodiče	0	5
b) Využívá většina rodičů	6	3
c) Využívá asi polovina rodičů	9	2
d) Využívá asi třetina rodičů	14	0
e) Využívá jen minimum rodičů	18	0
e) Rodiče nevyužívají	3	0

Názory rodičů a učitelů na možnost rodičů ovlivňovat dění ve škole:

	Rodič ZŠ	Rodič ZaS	Učitel ZŠ	Učitel ZaS
a) Rozhodně ano	5	15	0	3
b) spíše ano	21	18	0	5
c) nevím, nejsem si jist	8	17	7	2
d) Spíše ne	13	0	20	0
e) Určitě ne	3	0	23	0

Shrnutí šetření

- Výsledky šetření nelze zobecňovat, neboť zkoumaná skupina nebyla moc velká
- Byly ale naznačeny některé důležité rozdíly mezi typy škol
- Ze šetření vyplývá, že spolupráci rodiny a školy je třeba věnovat trvalou pozornost
- Vzájemná spolupráce ale závisí na ochotě vedení škol i samotných učitelů

ZaS x ZŠ

- rodiče projevovali více zájmu o školní dění
- aktivněji se zapojovali do vzájemné spolupráce
- ve větší míře byli přesvědčení o svých možnostech v oblasti dění ve škole
- cítili se být partnery školy.
- učitelé preferovali spíše vlastní nezávislost
- bránili se otevřenému dialogu s rodiči
- rodiče žáků byli zdrženlivější
- byli méně přesvědčeni o svých možnostech v oblasti dění školy
- respektovali zažitý vztah učitel – rodič.

Základní principy optimální vzájemné spolupráce rodiny a školy

- přijímání rodiče, resp. školy jako partnera
- ochota ke komunikaci a kontaktu
- vstřícnost, jasná a srozumitelná komunikace
- dostatek času na řešení konkrétních záležitostí
- oboustranná důvěra, otevřenost školy vůči bližšímu a širšímu okolí
- vymezená pravidla a kompetence
- vzájemné pochopení

- Zdroj:

Pedagogická orientace 2005, č. 1, s. 27-36,
ISSN 1211-4669

Děkuji za pozornost